

Petserimaa

Vabadussõja relvarahu 86. aastapäev

3. jaanuaril 2006. aastal kell 10.30 möödub 86 aastat hetkest, mil Vabadussõja rinnetel kehtestus vaheerahu.

Eesti Muinsuskaitse Selts ning Kindral Johan Laidoneri Selts kutsuvad ka 2006. aastal, nagu varasematelgi, kõiki Eesti elanikke sel puhul üles peatama Vabadussõjas langenute mälestuseks paariks minutiks oma tegevuse. Laidoneri Seltsi ning Muinsuskaitse Seltsi esindus asetavad tavakohaselt pärja Tallinna Reaalkooli juures oleva mälestussamba jalamile.

Langenute mälestuseks helisevad kirikukellad.

Reigo Rosenthal,
Kindral Johan Laidoneri Seltsi tegevjuht

Pilk Petserimaa ajakirjanduse algaega

Taelova preestri ja aktiivse ühiskonnategelase Karl Ustavi toimetatud „Petseri Postimees“ ilmus kui „Postimehe“ eriväljaanne juba 1909-1910. Lehte trükiti Tartus Postimehe trükikojas. See ilmus 2 korda kuus, ühtekokku 19 numbrit. Formaati A4, maht 8 lk. 1909. aastal ilmus nr 1-12 (6.VI-15 XII), seega 96 lehekülge. 1910. aastal ilmus nr. 1-7 (I.I - I.IV), kokku 56 lehekülge.

„Petseri Postimehes“ ilmus terve rida kirjutisi „Petseri eestlaste keeles“ nagu toimetaja ise on väljendanud.

Eluline näide Päikese valgustusest: „Om vällä arvatu, et 1.740 triljoni hüvvi steariinkünnit või anda santsse valguse nigu Päivlik ütsindä“

Leht annab mitmekülget teavet lähedalt ja kaugel.

Seto I Kongress pidas vajalikuks uue lehe välja andmist. 1920. a. juulis hakkas ilmuma teisipäevast reedeni „Petserlane“ (1. juulist kuni 10. det.). Paralleelselt ilmus sisult erinev venekeelne „Petserjanin“. Neid kumbagi ilmus vaid 39 nr.

Väljaandja oli Petseri Rahvahariduse Selts. „Petserlast“ toimetaks kohalik raamatukaupmees K. Piirisild. Toimetuse asus kloostri võõrastemajas.

Sedagi lehte trükiti Tartus „Postimehe“ trükikojas. Formaati A3, 2-leheküljeline.

Leht oli üsna kehvad paberil. Kehvad olud!

Üks „Petserlane“ number maksis 1 mark. Lehe agarad levitajad olid kooliõpetaja Moonson Kolossovast ja Saatse preester Kolibarsky.

1921-1922 ilmus „Petseri Teataja“ ning sisult erinev venekeelne „Petseriskii Vestnik“, mis ilmusid 2 korda nädalas. Esimesel aastal tuli 66 numbrit, järgmisel vaid 4.

Lehte tegi esmalt A. Michelson, aga alates nr. 41-st Arnold Kõiv. Nende järel A. Meomuttel (Petseri proviisor) ja A. Suija. Siis jälle A.

Kõiv ja A. Suija. Seda trükkis Võrus S. Songi.

1923. a. 1. detsembril hakkas ilmuma leht „Petseri Uudised“. Väljaandja oli raamatukaupmees A. Suija. Seda trükiti juba Petseris, trükikojas „Täht“, mis asus siis nn.Vassiljevi majas. See oli valimiste eelne propagandaleht ja seda saigi ilmuda vaid 2 numbrit. Maht vasvalt 4 ja 6 lk.

Hiljem kolis trükikoda vastse pangamaja keldrisse.

1924-1925 aastal ilmus „Petseri Näituse Teataja“. Kummalgi aastal üks väljaanne.

1932. a. 7. maist kuni 3. septembrini ilmus „Vaba Sõna“, kokku 15 numbrit. Andis välja ja toimetas Valter Pabson. Osa artikleid on vene keeles. Trükkis S. Songi Võrus.

1932 4. juunist ilmub taas „Petseri Uudised“ (Petseri Eestlaste Häälkandja).

Vastutav toimetaja A. Ruusmaa. Toimetuse asus Tartu tn. 23. Trükkis „Täht“ Petseris.

1935 - 1937 ilmus „Petseri Žurnaal“, mis oli ajakirjamöötu illustreeritud aastaväljaanne, ilmus jõuludeks. Toimetas A. Linter.

1936. - 1940. a. ilmus „Petseri Maleva Teataja“, Kaitseliidu väljaanne. Vastutav toimetaja oli maleva pealik Hugo Ploomipuu.

Kuigi lehtedes oli vaid üksikuid kirjutisi seto keeles, võib mainitud lehtede ilmumist ikkagi Setomaa ajakirjanduse alguseks nimetada. Petseri kohta ilmunud materjale tabub otsida ka „Võru Teatajast“, mis ilmus juba 1913. aastast. Samuti Valga „Rajalasest“ (1919-1921).

Önnelikult ilmub juba 10 aastat „Setomaa“. Arvamusi on seinast seinani. Mõned peavad seda isegi väga sisutihedaks.

Teisalt: kuuajaline ilmumistsükkel ei võimalda lehele erilist operatiivsust.

ALI KIKKAS

PIIR

Riigikogu väliskomisjoni aseesimees Marko Mihkelson usub, et Setumaa tulevik on setude rahvakildu lõhestavast piirist hoolimata helge, sest Euroopa Liidu naabruspoliitika pakub lähemal ajal palju uusi võimalusi ja raha piiriüleseks koostööks. Mihkelsoni sõnul on mõistetav, miks Seto Kongress võttis üle-eelmisel nädalavahetusel vastu üleskutse tühistada Eesti ja Venemaa vahel sõlmitud piirileping. Sellega vastandisid setud end selgelt Eesti võimude soovile venelastega võimalikult ruttu piirileping jõustada. Tuleviku suhtes on Mihkelson siiski mõeldukalt

optimistlik.

Täna kohtub ta Pariisis Venemaa föderatsiooninõukogu väliskomisjoni esimehe Mihhail Margeloviga, et planeerida viimase juhitava komisjoni ning Riigikogu väliskomisjoni koostumist, kus keskendutaks piiriülesele koostööle. Kohtumine võiks Mihkelsoni sõnul toimuda veebruaris kas Kagu-Eestis või Pihkvas.

(Väljavõte artiklist.

Arved Breidaks „Mihkelson: setud võiksid rohkem tulevikku vaadata“, „Võrumaa Teataja“ 13. det. 2005)

Petseri rajoonilehe veergudelt

26. nov. peeti Petseri 3. Keskkooli aulas Petšorskaja Pravda auhinnavõistlused poksis. Osales 54 sportlast Dnost, Pihkvast, Pustoškast ja Petserist. Turniiri parimateks tunnustati ja hinnalise käekella said Daniil Timofejev ja Vitali Štšetinin Petserist ning Kostja Peris Pihkvast. (Petšorskaja Pravda 2. 12)

* * *

5. det. toimus Petseri rajooni administratsiooni operatiivnõupidamine. Administratsiooni ülema aset. Nina Kruglova kõneles piiriäärse koostöö alasest rahvusvahelisest koostumisest Petserburis. Ljubov Lukašina rääkis Värskas 3. det. toimunud VIII Seto Kongressist. Petseri rajoonist osales Seto kongressil 9 inimest. (PP 6. 12)

* * *

Petseris peetud 3. Pihk-va oblasti meistri võistlustel sulgpallis osales 12 nais- ja 20 meessportlast. Edukalt esines Oleg Pliiner Petserist, saavutades esikoha nii üksikmängus kui meespaarismängus. Võistluste pe sponsor oli Evro-Keramika. (PP 13. 12)

* * *

8. detsembril toimunud Petseri linnavolikogu istungil valiti Petseri linna admi-

nistratsiooni ülemaks Vera Jakovleva. Salajasel hääletu-

Tabalukk ühe Petserimaa kodu ukse ees. Kui kauaks? Millal tuleb tõeline peremees, oma kodu kuningas? Vastus tuleb leida elavatel.

sel sai ta rohkem poolhääli kui teine lõppvooru pääsenu, Juri Rak. Üldse oli kandideerimisavaldusi laekunud viielt inimeselt. (PP 13. 12)

Ülevaate koostas
ARVI MATVEI

Setod kahe riigi vahel

Moskva kirjastuses „Evropa“ ilmus sel sügisel raamat „Narod setu: meždu Rossije i Estonije“.

Ligi 100-leheküljelises, fondi „Evroregion Livonija“ toel välja antud trükises räägitakse setode ajaloost (pt. Setu rahvas minevikus ja tänapäeval) ajaloodokumentide, aga ka 1999. a. ja 2005. a. tehtud uurimisekspeditsioonide materjalide põhjal. Uuurimused, peaksid pakkuma huvi kõigile, kes pole üksikõiksed Setomaa saatuse suhtes.

Teine osa sisaldab III Seto Kongressi ja V Seto Kongressi dokumente, samuti Seto Etnokultuuriseltsi (Petserimaa Seto Seltsi) materjale.

Osaliselt on kasutatud ka Ilmar Vananurme ettekannet rahvusvahelisel soome-ugri alasel konverentsil Peterburis 2005. a. juunis („Meie jaoks pole [praegune] Eesti-Vene piir õige“); samuti on väljavõtteid vestlusest Petseri Seto Seltsi esimehe Helju Majakuga, pealkirja all „Kui piir lahti teha, pöördusid paljud setod

Venemaale“.

Raamatu lisas trükitakse Eesti ja Vene vahel sõlmitud Tartu rahulepingu teksti esimesed kolm artiklit.

Venekeelset seto-raamatut kavatseti tutvustada 15. detsembril Tartu Ülikooli raamatukogus, kuid esitlust ei toimunud, sest raamatu autoritele Juri Aleksejevile ja Andrei Manakovile (mõlemad Pihkvast) ei andnud Eesti välisministeerium Eesti viisat.

(„Setomaa“)

MITME- SUGUST

Vene agitatsiooniplakat 1930. aastast.

Mõistatus

Hüä Manni veie koolilastölö umast aiast karssinatävvve ubinit. Ku naati ubinit jaotamma, tull vällä, öt ku ega lats olösi saanu 3 ubinat, sis olöls 14 ubinat üle jäänü.

Ku olöls tahetu egäle latsölö 4 ubinat anda, olöls 18 ubinat puudu tulnu.

Ütle, ku mitu last oll koolih ja ku pallö ubinit oll karssinah?

Mõistatusö pand üles

ALI KIKKAS
(Vastus töösöh leheh)

Nõuannet

* Kartulid ei muutu peale keetmist jahtudes tumedaks, kui keema pannes lisada keeduveele veidi äädikat.

Piima lisamine keeduveele parandab kartuli maitset, samuti hoiab ära kartuli sinakaks muutumise.

* Kui panete soojenduskotti teelusikatäie keedusoola, püsib vesi kottis kauem soe.

(Rubriigist „Kasulik teada“, ajaleht „Meie Maa“ 11. okt. 205)

Enesekesksel rahval väiksemad tulevikulootused

Poliitikat hakkab Eestis ja Euroopas kujundama eakas inimene. Eakad tulevad võimule väga jõuliselt. Aga küsimus on selles, millise programmi, vaate või hoiakutega. Must stsenaarium on see, kui eakad on enesekesksed – nn kolmas earühm tegelikult ei integreeru ühiskonda ja talle ei lähe miski peale iseenda korda. Nendel rahvastel, kus nii juhtub, läheb sellel sajandil halvasti. Aga kui nad ei ole enesekesksed – siis selles vanuses inimestel puudub halvas mõttes karjääripüüdus, kogemuste najal oskavad nad asju terviklikult vaadata. Noor inimene vanast

aru ei saa, sest ta pole ise kunagi vana olnud, aga vana inimene võib noorest aru saada, sest ta on ka kunagi olnud noor. Muuseas – pensionärid väärtustavad reeglina ka lapsi rohkem kui nooremad inimesed. Tähtis on, et põlvkondade vahel oleks seos – et noored ja vanad ei vastanduks üksteisele, vaid leiaksid ühisosa.

Milline stsenaarium võib käivituda Eestis – kas eakad ja noored vastanduvad või leitakse ühisosa? See uuring just praegu käib. Aga teisalt tundub tõesti, et oma mina vaatamine on seni olnud liiga tugev. Seda kas või

parteide ja kohalike omavalitsuste tasandil – kõik mõtleavad liialt vaid iseenda peale. Loodan, et tulevikus tehakse poliitikat selliselt, et see võimalikult paljudele sobiks ning võimalikult väheste inimeste huve riivaks. Rahva järjepidevus kindlustub vaid siis, kui põlvkonnad ei vastandu, vaid täiendavad üksteist.

(Tsitaat Külli-Riin Tigassoni artiklist „Kalev Katus: Kui Eestis sündivus ei tõuse, siis me rahvana kaome“ EPL 20.11.2004. Tsitaadi pealkiri – ajalehelt „Setomaa“)